

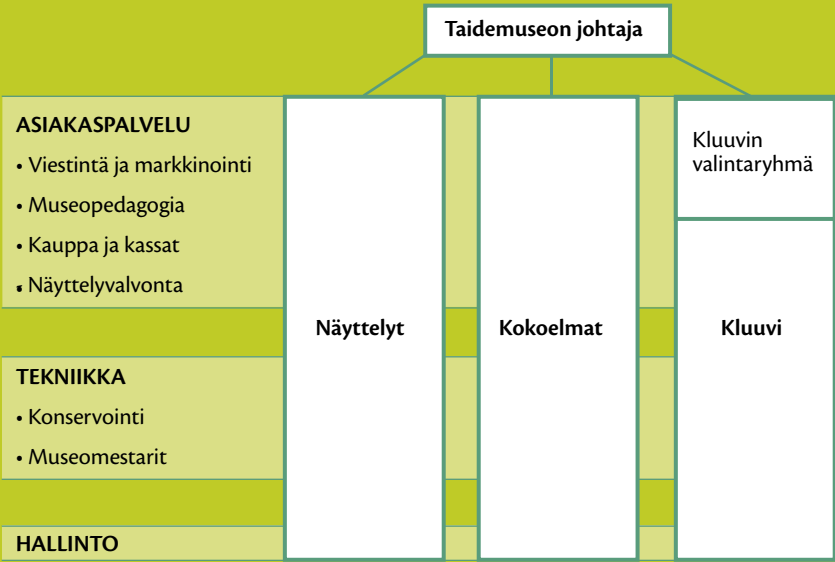
 Helsingin kaupungin taidemuseo

TOIMINTAKERTOMUS 2008

UKK-muistomerkissä lämmittelevien sorsien jätökset aiheuttivat ongelmia teoksen vedenkiertojärjestelmälle. © HKTM

HELSINGIN KAUPUNGIN TAIDEMUSEO

Sisälllys

1. KATSAUS VUOTEEN 2008	4
2. NÄYTTELYTOIMINTA	5
2.1 Kävijämäärät	6
2.2 Näyttelyjulkaisut	6
2.3 Taidemuseo.fi -lehti	6
2.4 Museokaupat	6
2.5 Näyttelykonservointi	6
3. MUSEOPEDAGOGIA	7
3.1 Museopedagogia näyttelytoiminnan tukena	7
3.2 Nuorten projekti: Maailma muuttuu	7
3.3 Painotuotteet	7
3.4 Saavutettavuus	7
3.5 Opastukset ja työpajat	8
3.6 Asiakaspalaute	8
4. KOKOELMATOIMINTA	8
4.1 Uudet hankinnat	8
4.2 Teosten talletukset ja lainat muille näyttelyjärjestäjille	9
4.3 Kokoelmakonservointi	9
4.4 Mediataiteen digitointihanke	9
4.5 Kokoelmajulkaisut	9
4.6 Kokoelmakeskus	10
5. JULKISET VEISTOKSET	10
5.1 Taidemuseon omat julkiset hankkeet	10
5.2 Lahjoitukset ja deponoinnit	10
5.3 Rakennushankkeiden budjeteista kustannetut julkiset taidehankinnat	10
5.4 Kilpailut ja projektit	11
5.5 Yhteistyötahot ja uudet julkiset hankkeet	11
5.6 Ulkoveistosten konservoinnit ja kunnostukset	11
5.7 Julkisiin veistoksiin liittyvät tapahtumat	12
5.8 Veistokset internetissä	12
6. ALUEELLINEN YHTEISTYÖ JA ASiantuntijatoiminta	12
6.1 Seminaarit	12
6.2 Muu alueellinen toiminta	12
7. HALLINTO	13
7.1 Henkilöstö	13
7.2 Johtokunta	14
7.3 Talous	14
NÄYTTELYT 2008	17
Taidemuseo Tennispalatsi	17
Taidemuseo Meilahti	23
Kluuvin Galleria	26
Jugendsali	27

*Vuonna 2008
Helsingin kaupungin
taidemuseon
kävijämäärä oli
ennätysellinen
193 792.*

1. Katsaus vuoteen 2008

Vuonna 2008 Helsingin kaupungin taidemuseon toiminta ja sitä ohjaava päätöksenteko huipentui poikkeuksellisen dynaamiseksi kokonaisuudeksi. Vuoden aikana taidemuseo järjesti ja mahdollisti 30 näyttelyä, joiden yhteenlaskettu kävijämäärä oli ennätysellinen 193 792. Näyttelyissä nostettiin esille sekä kansallisia että globaaleja teemoja ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä 1800-luvulta nykypäivään.

Museon toisen ydintoiminnan, kokoelmien piirissä saatiin valmiiksi päivitetty kokoelmapoliittinen ohjelma, jonka johtokunta hyväksyi joulukuun päätöskokouksessaan. Vuonna 2007 perustettu taidehankintaryhmä jatkoi säännöllistä työskentelyään. Taideteostalletusten suurin yksittäinen kohde oli kaupungintalokortteli, jossa taiteen uudelleensijoitustoiminta jatkui aktiivisesti. Myös kaupungintalon aulatilain muutosten yhteydessä taidemuseo toimi asian tuntijana. Uusia julkisia teoskokonaisuuksia valmistui Itäkeskukseen ja Tähtitornin vuoreen kupeeseen. Prosenttirahankkeita valmistui kuusi. Uusi alueellisen taiteen projekti tulee lähivuosina edistämään huomattavasti taideteosten sijoittamista tasapuolisesti kaupungin eri alueille ja siten lisäämään alueiden viihtyisyyttä.

Taidemuseon kokoelmayksikön alaisuudessa valmistui myös kansainvälinen tutkimus, jossa vertailtiin usean eri eurooppalaisen museon kokoelmapoliittikkaa. Tutkimus tarjoaa vertailukohtia taidemuseon omille kokoelmapoliittisille käytännöille.

Vuonna 2007 aloitettu taidemuseon vision ja strategioiden kehitystyö eteni jalkauttamisvaiheeseen. Pääkaupunkiseudun elinvoimaisuuden, vetovoimaisuuden ja luovuuden kehittämisen ohella yksi vision keskeisiä tavoitteita on visuaalisen lukutaidon edistäminen, joka on otettu huomioon museon kaikessa toiminnassa, myös aluetaidemuseotoiminnassa, joka oli huomattavan aktiivista vuoden 2008 aikana.

Saavutettavuusnäkökohtien painottaminen ja yleisöpohjan laajentaminen toteutuivat menestyksellisesti, mistä kertoo mm. ilmaisten perjantapäivien suosion jatkuva kasvu. Tennispalatsissa ilmaiskävijöiden määrä nousi yli 70 % kaikista kävijöistä. Myös monikulttuurisuuden ja -muotoisuuden huomioonottamiseen panostettiin, ja museo olikin yksi niistä tahoista, joille myönnettiin Helsingin kaupungin monimuotoisuuspalkinto 2008.

Asiakaspalvelun parantaminen ja tehostaminen oli yksi vuoden keskeisistä kehittämishankkeista. Osin tähän liittyen käynnistettiin taidemuseon organisaation uudistaminen, jonka tuloksena museoon päätettiin perustaa uusi asiakaspalvelutoiminto. Tämän toiminnon kehittäminen tulee olemaan keskeinen painopiste vuonna 2009. Taidemuseon asiakaspalvelutoimintoista vastaa asiakaspalvelupäällikkö, joka on myös taidemuseon johtoryhmän jäsen. Vakanssi on uusi.

Tilakysymyksessä saavutettiin merkittävä parannus, kun Tennispalatsin toiseen kerrokseen valmistui uusi toimistotila sekä viihtyisiä taukotila näyttelyvalvoijille ja kassahenkilökunnalle. Tennispalatsin sisäänkäynnin, aulatilain ja kaupan uudelleenjärjestelyyn tähtäävä suunnitteluprosessi käynnistettiin. Kokoelma- ja konservointikeskuksen suunnittelua jatkettiin yhdessä Kaupunginmuseon ja Tilakeskuksen kanssa. Talousuhdanteen synkistyminen heikensi kuitenkin hankkeen toteutumisen mahdollisuuksia.

Taidemuseolla oli – ja tulee olemaan – keskeinen vetovastuu vuoden 2008 lopulla käynnistetyssä HelsinkiArt.fi-verkostossa, johon osallistuu pääkaupunkiseudun seitsemän suurinta taidemuseota (www.helsinkiart.fi). Verkoston ja sen kotisivujen tarkoituksena on syventää museoiden välistä yhteistyötä ja tarjota siten yleisölle entistä parempaa palvelua. Toiminnalla halutaan myös luoda kuvataiteelle parempaa näkyvyyttä ja parantaa museoiden toiminnallisia edellytyksiä.

TAIDEMUSEON TOIMINNAN PERUSTANA JA MENESTYSTEKIJÖINÄ VUONNA 2008 OLIVAT:

- aktiivinen vuoropuhelu yleisön, yhteistyökumppaneiden ja kuvataidekentän kanssa
- innovatiivinen, oppiva ja osaava henkilökunta
- moniarvoisuus, ennakkoluulottomuus, avoimuus ja taidehistoriallinen laaja-alaisuus
- operatiivisen toiminnan globaali viitekehys
- Helsingin kaupungin visio, arvot ja yhteiset strategiat sekä Suomen laki.

2. Näyttelytoiminta

Taidemuseon näyttelyohjelma oli monipuolinen, ja esillä oli sekä kotimaista että kansainvälistä taidetta. Sitova tavoite 23 näyttelyä ylittyi, ja toteuma oli 30 näyttelyä. Aktiiviset verkostot Suomessa ja maailmalla mahdollistivat merkittävien yhteistyöhankkeiden toteuttamisen. Verkostoja laajennettiin vuoden aikana määrätietoisesti, keskeisenä tavoitteena syvempi sisältöyhteistyö ja tuottajaroolin vahvistuminen kansainvälisten kumppaneiden kanssa toteutettavissa näyttelyprojekteissa. Vuoden 2008 aikana valmisteltiin aktiivisesti Kuvataiteen vuonna 2009 toteutuvia merkittäviä kansainvälisiä projekteja, mm. *Walt Disney ja Euroopan taide*, *Uhma ja melanolia – Saksalaista taidetta Dresdenin Albertinumista ja Suuntana surrealismin* -näyttelyitä sekä Tretjakovin gallerian kanssa toteutettavan näyttelysarjan tulevia projekteja. Myös Euroopan ulkopuolista taidetta esittelevien merkittävien hankkeiden kuratointi työllisti näyttelyosastoa, esimerkiksi vuosiksi 2010 ja 2011 suunnitellut eteläafrikkalaisen sekä intialaisen nykytaiteen näyttelyt.

Vuosi 2008 oli kävijämääriltään edeltävän vuoden tapaan menestyksellinen. Tennispalatsin suosituin näyttely oli Barbican Centren kanssa toteutettu, New Yorkin MoMAN tuottama *Pixar – 20 vuotta animaatiota*, jossa kävijöitä oli lähes 43 000. Maailman johtaviin animaatiostudioihin kuuluvan Pixarin taiteilijoiden alkuperäisteosten ohella yleisöllä oli mahdollisuus tutustua tuoreeseen suomalaiseen animaatiotaiteeseen museon itse tuottamassa näyttelyssä *Suomi animoi!*. Miltei yhtä laajan – ja profiililtaan yhtä nuorekkaan – yleisön sai alankomaalaisen valokuvataiteilijan, elokuvaohjaajan ja musiikkivideoiden ohjaajan Anton Corbijnin retrospektiivi. Samaan aikaan Corbijnin kanssa esillä oli ensin Kuvataideakatemian lopputyönäyttely ja sen jälkeen Bäcksbäckan kokoelmasta valikoitu teemariipustus, joka toi esille ranskalaisen ja suomalaisen

maalauksitaiteen pitkäaikaisia yhteyksiä.

Kesän jälkeen Tennispalatsissa oli esillä suomalaisen taiteen lähihistoriaa valottava kokoomanäyttely *1970-luku – Oudon lähellä*, joka avasi uusia ja intiimejä näkökulmia poliittisen taiteen vuosikymmeneksi julistetun ajanjakson taiteeseen. Samanaikaisesti nähtiin 1970-luvulla uransa aloittaneen taidemaalarin Jarmo Mäkilän näyttely *Miesten huone*. Vuoden päätteeksi esillä oli kaksi laajaa yksityisnäyttelyä, joista suomalaista käsitteellistä nykyaikaa edusti *Anne Koskinen – Familie Koskinen* ja kansainvälistä valokuvataidetta israelilaissyntyisen, Venetsian biennaalissa vuonna 2007 huomiota herättäneen Tomer Ganiharin näyttely *Valon virta*.

Meilahdessa vuosi oli huomattavan vilkas. Suurin yleisömenestys oli Tretjakovin gallerian kokoelmista koottu *Maaginen maisema*, joka aloitti museoiden välisen viisivuotisen yhteistyön. Näyttely esitteli venäläiseen maisemataiteen kultakauden teoksia 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkuun, ja sen näki miltei 29 000 kävijää. Kesänäyttelynä nähtiin *Sam Vanni – opettaja ja esikuva*, joka oli jatkoa vuonna 1997 museossa järjestetylle Vannin varhaistuotannon esittelylle.

Tampereen taidemuseon ja Tampereen kaupungin luoma Vuoden nuori taiteilija instituutio esittäytyi näkyvästi Meilahdessa. Vuoden 2007 puolella avautunut HC Bergin näyttely jatkui vielä helmikuulle 2008. Vuoden 2008 päätti menestyksekkäästi taidemaalari Samuli Heimosen näyttely, joka oli museon uudelleen muokkaama versio Tampereella aiemmin keväällä nähdystä näyttelystä.

Kluuvien galleriassa oli vuoden 2008 aikana 17 näyttelyä ajankohtaisesta suomalaisesta nykyaikataiteesta.

Yksi vuoden suosituimmista näyttelyistä oli esillä koko kesän museon ulkopuolisissa tiloissa. *Havis Amanda – Mon Amour 100 vuotta* oli esillä Jugend-salissa, jossa se avautui vapunaattona ja päätti samalla

Kävijät	Tavoite	Toteutunut	Poikkeama
Taidemuseo Meilahti	30 000	47 942	+ 17 942
Taidemuseo Tennispalatsi	100 000	97 784	- 2 216
Kluuvin galleria	10 000	9 955	- 45
Jugend-sali (Havis Amanda)		38 111	+ 38 111
Kävijät yhteensä	140 000	193 792	+ 53 792
Näyttelyt (kpl)	23	30	+ 7

Helsingin kaupungin näyttelytoiminnan tiloissa. Näyttelyyn oli vapaa pääsy, ja siellä vieraili 38 111 kävijää.

Museon itse tuottamista näyttelyistä kiertoaan on jatkanut osa vuonna 2006 Tennispalatsiin toteutusta *India Express* -näyttelystä. Vuonna 2007 Tukholman Östasiatiska Museetissa esillä ollut näyttely jatkoi kiertoaan vuoden 2008 aikana myös muualla Ruotsissa. Myös museon vuonna 2005 Meilahteen tuottama *Satua ja totta* -näyttely jatkoi Kuvittajat ry:n organisoimana kiertoaan ja oli esillä mm. Pietarissa, Hampurissa ja Lissabonissa. Jarmo Mäkilän näyttely siirtyi lähes kokonaisuudessaan Salon Taidemuseoon, jossa se avautui yleisölle vuoden 2009 alussa. Tomer Ganiharin näyttely siirtyi Helsingistä Kööpenhaminan GL Strandiin.

Yhteistyökumppaneiden kanssa tehtiin vuoden 2008 aikana useita sopimuksia näyttelyihin, erityisesti *Maaginen maisema* -hankkeeseen liittyen. Merkittävimpiä kumppaneita olivat HOK-Elanto ja SOK, Lukoil/Teboil, Sanoma Magazines Finland Oy, Lähialuematkat, USA:n suurlähetystö ja Viking Line.

2.1. Kävijämäärät

Taidemuseon kävijätavoite 140 000 ylittyi yli 53 000 kävijällä. Kokonaiskävijämäärä oli yhteensä 193 792, joka jakautui toimipisteittäin seuraavasti: Tennispalatsi 97 784, Meilahti 47 942, Kluuvin galleria 9 955 ja Jugend-salin *Havis Amanda* -näyttely 38 111. Kokonaisuudessaan on kaikkien aikojen neljänneksi suurin. Ilmaiset perjantait lisäsivät edelleen ilmaiskävijöiden määrää, joka oli kaikista kävijöistä yli 70 %. Keskimäärin perjantaisin kävi näyttelyihin tutustumassa n. 1 000 taiteen ystävää.

2.2. Näyttelyjulkaisut

Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisusarja karttui ennätyksellisesti kahdeksalla julkaisulla. Täysin omaa tuotantoa olivat näyttelykirjat hankkeissa *Maaginen maisema*, *Sam Vanni*, *Anton Corbijn*, *Tomer Ganihar*, *Anne Koskinen* ja *Havis Amanda* sekä pedagogiset julkaisut *Maalaa maisema* ja *Animo!*. Yhteistyökumppanien kanssa toteutettiin *Pixar – 20 vuotta animaatiota* -näyttelykirja.

2.3. Taidemuseo.fi -lehti

Taidemuseo.fi -lehti ilmestyi kolme kertaa. Lehdessä kerrotaan taidemuseon toiminnan eri alueista; kokoluomista ja näyttelyistä julkiseen taiteeseen. Pääteemat liittyivät näyttelyihin. Lehteä jaettiin ilmaiseksi museon omissa toimipisteissä, kaupungin kirjastoissa, infopisteissä ja muissa laitoksissa sekä neljällä metroasemalla. Lehden painokset olivat 15 000–20 000 kpl.

2.4. Museokaupat

Helsingin kaupungin taidemuseolla on kaksi museokauppaa, jotka sijaitsevat Taidemuseo Tennispalatsin ja Taidemuseo Meilahden yhteydessä. Molempien museokauppojen tuotevalikoima seuraa vahvasti näyttelyiden aihepiirejä ja teemaa, minkä lisäksi niissä on myynnissä muita taidekirjoja ja oheistuotteita. Loppuvuodesta 2008 päätettiin tehostaa ja ajanmukaistaa molempien myymälöiden kassalaitteistoa. Samalla päätettiin päivittää vuonna 2007 aloitettua varastohallintajärjestelmäohjelmaa laajentamalla ohjelmisto käsittämään myös myyntiä.

2.5. Näyttelykonservointi

Näyttelykonservattoreita työllistivät pääasiassa museon vaihtuvien näyttelyiden kuntotarkastus ja konservointi. Näyttelyistä vaativin, konservattorien osalta, oli *Pixar* Tennispalatsissa.

Näyttelyiden vaihtojen välisinä aikoina konservattorien tehtäviin kuului uusien taideteoshankintojen kuntotarkastus, konservointi ja kehystyttäminen ennen niiden siirtoa varastoon tai sijoituspaikkaan. Paperikonservattori osallistui paperipohjaisten teosten näyttelytarkastuksiin. Konservattorit olivat mukana kehittämässä näyttelyiden prosessikuvausta ja suunnittelemassa kokoelma- ja konservointikeskusta. He osallistuivat johtokunnalle pidettyyn kokoelmaseminaariin sekä taidehankinta- ja turvallisuustyöryhmien toimintaan. Konservattorit kouluttivat itseään Lontoossa IIC:n "Conservation and Access"-kongressissa ja Uuden-Valamon konservointilaitoksella Icon Conservation Workshopissa.

3. Museopedagogia

Helsingin kaupungin taidemuseossa museopedagogia pyrki vuonna 2008 sekä uusiutumiseen että totutun korkean tason säilyttämiseen toiminnassaan. Saavutettavuus ja monimuotoisuus olivat museopedagogisen toiminnon ydintä.

Alkuvuoden animaationäyttelyt Taidemuseo Tennispalatsissa toivat museoon paljon perheitä ja lapsia, joille järjestettiin heille sopivaa ohjelmaa. Syksyllä voimia suunnattiin erityisesti nuoren yleisön palvelamiseen perjantai-iltojen Stageklubeissa ja Nuorten kulttuurifestivaali Lokaviikkojen aikana. Venäläisen taideteen suurnäyttely *Maaginen maisema* houkutti kesällä monikulttuurista yleisöä Taidemuseo Meilahteen. Heitä pyrittiin palvelemaan mm. monikielisen tehtävävihkon kautta.

Näyttelytoiminnassa museolehdot olivat mukana entiseen tapaan näyttelyiden eri vaiheissa niiden suunnittelusta toteutukseen. Tavoitteena oli tarjota yleisölle mielekkäitä näyttelykokonaisuuksia, joissa on tarjolla sopivassa suhteessa tietoa, toimintaa ja oheishohjelmia taiteen tulkinnan apuvälineiksi.

3.1 Museopedagogia näyttelytoiminnan tukena

Museopedagoginen osasto vastasi taidemuseon näyttelyiden teksti-informaation laatimisesta. Kaikkien näyttelyiden yhteyteen järjestettiin monipuolista ohjelmaa: työpajoja, opastuksia, luentoja ja konsertteja.

Museopedagogia vastasi *Pixar*-näyttelyn yhteydessä esillä olleen *Suomi animoi!* -näyttelyn kokoamisesta. Näyttely oli katsaus tuoreeseen suomalaiseen animaatiotaiteeseen ja se sisälsi nuorten tekijöiden lyhytfilmejä, musiikkivideoita ja taideanimaatioita, joissa useimmissa oli käytetty perinteisiä animaatiotekniikoita, piirros- ja nukkeanimaatioita.

Uusista toimintamuodoista mainittakoon *Sam Vanni* -näyttelyn yhteydessä järjestetty *Kukkia ja mediaa* -tapahtuma, jossa Laajalahden ympäristön taidemuseot yhdessä järjestivät kaupunkitapahtuman, joka ulottui museosta toiseen ja niiden ympäristöön. *Jarmo Mäkilä* -näyttelyn yhteydessä järjestettiin joka perjantai Stageklubi, jossa Mäkilän teoksessa soitti bändi. Stageklubit keräsivät erityisesti nuorta yleisöä.

Opettajille järjestettiin sekä kevät- että syyskaudella nk. OPE-infoja, jossa heille esiteltiin uudet näyttelytiedotettiin taidemuseon näyttelyohjelmasta ja jaettiin näyttelyihin liittyvää materiaalia.

3.2 Nuorten projekti: *Maailma muuttuu*

Pedagoginen osasto tuotti lokakuussa yhteistyössä Porolahden peruskoulun, Maunulan yhteiskoulun ja Oulunkylän nuorisotalon taideopiskelijoiden kanssa *Maailma muuttuu* -pienoisenäyttelyn, joka kävi vuo-

ropuhelua samaan aikaan esillä olleiden *1970-luku* ja *Jarmo Mäkilä* -näyttelyiden kanssa. Näyttely oli esillä Taidemuseo Tennispalatsin Studiassa. Se sisälsi valokuvia, maalauksia ja veistoksia ja jatkui myös museon ulkopuolelle, Lasipalatsin aukiolle ja Kampin metroasemalle. Näyttely oli osa Lokaviikkoja, Helsingin kaupungin järjestämää nuorten kulttuuritapahtumaa, jossa nuorten osallistaminen oli keskeinen teema.

3.3 Painotuotteet

Vuonna 2008 museopedagoginen osasto tuotti kaksi erikoisjulkaisua: *Animo!* ja *Maalaa maisema* -tehtäväkirjat. *Animo!* kertoi animaation tekemisen eri vaiheista *Pixarin* tapaan ja se liittyi *Pixar* -näyttelyyn. Julkaisua tuki Yhdysvaltain Suomen suurlähetystö ja siitä painettiin kolme eri kieliversiota: 8000 kpl suomeksi, 1000 kpl ruotsiksi ja 1000 kpl englanniksi. *Maalaa maisema* -tehtäväkirja tehtiin *Maaginen maisema* -näyttelyyn ja sen aiheena oli akvarellimaalauksen tekniikka ja maisemamaalaus. Kirja painettiin kolmella eri kielellä: suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi. Painosmäärä oli 3000 kpl.

Lisäksi toimitettiin seuraavat julkaisut ja esitteet: *Taidemuseo.fi* -lehteä 3 numeroa, ohjelmisto- ja esitteitä *Pixar*, *Suomi animoi!* sekä *Maaginen Maisema* -näyttelyihin ja näyttelyesite *Anton Corbijn* -näyttelyyn. *Havis Amanda* ja *Sam Vanni* -näyttelyiden ohjelmasta tehtiin flaieri samoin kuin *Jarmo Mäkilä* -näyttelyyn liittyvästä Stageklubista. Kaikkia tapahtumia varten tehtiin julisteita ja käsiohjelmia.

3.4 Saavutettavuus

Helsingin kaupungin taidemuseo kehittää jatkuvasti saavutettavuuttaan. Museoon tuleminen ja näyttelyihin tutustuminen pyritään tekemään erilaisille yleisöille mahdollisimman helpoksi ja antoisaksi. Näyttelyihin halutaan houkutella myös sellaisia yleisöryhmiä, jotka helposti jäävät taiteesta ja kulttuurista syrjään. Vuonna 2008 kohteena olivat erityisesti nuoret ja vanhuksset.

Riistavuoren vanhustenkeskuksen kanssa järjestettiin pilottikokeilu, jonka aikana kuusi muistisairaiden ryhmää kävi Taidemuseo Meilahdessa ja lähestyi näyttelyä työpajatoiminnan kautta. Sekä näyttelykäynti että oma tekeminen sen yhteydessä koettiin virkistäviksi ja kuntouttaviksi toiminnoiksi.

Taidemuseo Tennispalatsissa ja Taidemuseo Meilahdessa oli näyttelyihin perjantaisin ilmainen sisäänpääsy. Ilmaispäiväkäytäntöä jatkettiin, koska ilmapäivät ovat keränneet paljon kiitosta ja tuoneet museoihin uutta yleisöä.

3.5 Opastukset ja työpajat

Tennispalatsin ja Meilahden näyttelyihin järjestettiin runsaasti erilaisia opastuksia ja työpajoja. Opastuksista huolehti vuoden aikana 10 opasta, työpajoista museolehtoreiden lisäksi 3 tuntipalkalla toimivaa työpa-
jaopasta.

Taidemuseossa järjestettiin näkökulmaopastuksia, joita pitivät näyttelyiden vastuuhenkilöt ja ulkopuoliset asiantuntijat. Ilmaisia yleisöopastuksia pidettiin Tennispalatsissa 3 kertaa ja Meilahdessa 2 kertaa viikossa. Ruotsinkielisiä opastuksia oli Tennispalatsissa 2 kertaa kuussa, ja Meilahdessa kerran kuussa. *Pixar* ja *Suomi animoi!* -näyttelyihin järjestettiin englanninkielinen opastus 2 kertaa kuussa ja *Maaginen maisema* -näyttelyyn venäjänkielinen opastus kerran kuussa. *Havis Amanda* -näyttelyyn järjestettiin suomenkielinen opastus kerran viikossa, ruotsin- ja englanninkieliset opastukset 2 kertaa kuussa. Opastuksia saattoi myös tilata kaikkiin näyttelyihin.

Yhteensä kaikkia opastuksia oli 696 kpl. Koululaisryhmille pidettiin opastuksia myös runsaasti, yhteensä 215 kpl.

Työpajoja järjestettiin Tennispalatsissa ja Meilahdessa koululais- ja päiväkotiryhmille, yksittäisille museokävijöille ja tapahtumapäivien yhteydessä. Työpajoja pidettiin yhteensä 192 kpl, joista 116 kpl oli kou-

lulaisryhmille. Koululaisille järjestettiin myös hiihtolomalla ja kesäloman ensimmäisenä ja viimeisenä viikkona 5 päivää kestävä taideleiri.

3.6 Asiakaspalaute

Kävijätutkimusten avulla kerättiin tietoa näyttelykävijöistä ja heidän näkemyksistään. Vuoden aikana toteutettiin kaksi kävijätutkimusta. *Maaginen maisema* -näyttelyn yhteydessä toteutetun tutkimuksen tulokset valottivat näyttelykäynnin motiivia, kestoja ja laatua. Kesän aikana Taidemuseo Tennispalatsissa toteutettu tutkimus taas kohdistui ilmaisperjantaihin. Sen avulla kerättiin tietoa ilmaisen sisäänpääsyn vaikutuksista ja yleisöstä.

Kävijäpalautteen avulla pyritään kehittämään museon toimintaa, asiakaspalvelua ja näyttelykäynnin kokonaiskokemusta. Molempien tutkimusten tulokset käytiin läpi sekä näyttelytyöryhmässä että asiakaspalveluhenkilökunnan kanssa.

Lisäksi käynnistettiin tutkimus ei-kävijöistä yhteistyössä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Sen tulokset valmistuvat keväällä 2009.

Asiakaspalautetta kerättiin kaikista näyttelyistä palautelaatikoihin. Myös internetin kautta oli mahdollisuus antaa palautetta.

4. Kokoelmatoiminta

4.1 Uudet hankinnat

Yksi museoiden ydintoimintaa on kokoelmien kartuttaminen. Taidemuseolla on teoshankintoja varten kaksi määrärahaa: taidemuseon uushankinnat sekä julkisen taiteen määräraha. Kokoelmat karttavat myös nk. prosenttirahakäytäntöön perustuvilla kaupungin hankinnoilla sekä lahjoituksilla. Lahjoituk-

set voivat olla julkisen taiteen kokoelmiin liitettäviä tai muihin kokoelmiin kohdistuvia lahjoituksia.

Kaikkea kokoelmien kartuntaa määrittelee taidemuseon kokoelmapolitiikka. Kaupunki on ohjeistanut mm. lahjoitusten vastaanottoa. Vuoden 2008 alkupuolella aloitettiin taidemuseon kokoelmapolitiikan päivittytyö. Päivitystä varten tehtiin laaja eurooppalai-

siin taidemuseoihin kohdistettu kysely, jolla kerättiin vertailutietoa kokoelmapolitiikan pohjaksi. Kysely lähetettiin 45 eurooppalaiselle taidemuseolle. Kyselyssä kartoitettiin perustietoja olemassa olevista kokoelmista, kokoelmapoliittisia hankintaperiaatteita sekä kartuttamiseen liittyviä lukumäärätietoja. Kokoelmapolitiikkaa käsiteltiin useassa seminaarissa ja johtokunnan kokouksissa. Taidemuseon johtokunta hyväksyi päivitetyn kokoelmapolitiikan kokouksessaan 9.12.2008.

Vuoden 2008 lopussa taidemuseon kokoelmissa oli 8600 teosta. Kokoelmateoksia oli 136 enemmän kuin vuoden 2007 lopussa. Karttuvan kokoelman määrärahoilla hankittiin 113 teosta.

4.2 Teosten talletukset ja lainat muille näyttelyjärjestäjille

Taideteostalletukset kaupungin virastoihin ja laitoksiin ovat osa kokoelmien asiantuntijapalveluita. Talletusten tärkeänä tehtävänä on saada taidetta kaupunkilaisten nähtäväksi ja saavutettavaksi.

Uusia taideteostalletuksia tehtiin 13 eri kohteeseen. Yhteensä talletettiin 107 teosta. Suurin yksittäinen kohde oli kaupungintalo. Muista talletuskohteista mainittakoon Vallilan kirjasto, jonne teos- ja sijointupaikkojen valinnat tehtiin yhteistyössä taiteilija Jukka Mäkelän ja arkkitehti Juha Leiviskän kanssa. Lisäksi taideteoksia talletettiin mm. oikeuspalveluiden ja kehittämistoimiston uusiin toimitiloihin, elinkeinopalveluihin ja eteläisen sosiaalisen Kampin toimipisteeseen.

Taidemuseo vastaa virastoissa olevien taideteosten muutoista ja väliavarastoinnista sekä teosten kunnostuksista ja uudelleensijoittelusta.

Kaupungin virastojen ja laitoksien muutot ja uudelleenjärjestelyt koskettivat erityisesti kaupungintalon ympäristön hallintokuntia ja muutokset jatkuvat osittain vuoden 2009 puolella. Suurin yksittäinen kohde myös teosten uudelleensijoittamisessa oli kaupungintalo, jossa oli lukuisia huoneen vaihtoja ja uudelleenorganisointeja. Kaupungintalon aulatilain muututtua Helsinki-tiedotuksen näyttely- ja tiedotustilaksi taideteosten sijoitukset jouduttiin miettimään uudelleen. Vaatenaalakon edessä oleva Eino Ruutsalon kineettinen *Valoseinä*-teos vuodelta 1971 puhdistettiin, huollettiin ja käännettiin. *Valoseinän* kinetiikka tulee paremmin esille nyt, kun teokseen ei enää kohdistu ulkoa tulevaa etelävaloa. Tiedotuksen palvelutkin tieltä siirretty Laila Pullisen vuonna 1965 tekemä pronssiveistos *Kevät Ihmissessä* vietiin varastoon odottamaan uutta sijointipaikkaa. Pekka Halosen suuri öljymaalaukset *Huviretki* vuodelta 1907 sai uuden talletuspaikan ammattikorkeakoulu Metropolian juhlasalissa Hietalahdessa.

Mittavia kohteita logistisesti olivat myös Opetusviraston hallinto, jonka tiloissa suoritettiin ikkunaremontti kesällä 2008. Hallinnon kaikki 109 teosta nourettiin väliavarastointiin ja konservointiin. Samoin suomenkielisen työväenopiston talon remontin ajaksi

haettiin opiston teokset väliavarastointiin ja konservointiin mm. Sam Vannin maalaus *Contrapunctus* vuodelta 1959.

Taideteoslainaus muille näyttelyjärjestäjille on yksi taidemuseon tarjoamista palveluista. Vuonna 2008 muille museoille ja instituutioille lainattiin 21 eri näyttelyyn yhteensä 82 teosta. Teoksia lainattiin ulkomaille mm. Ranskaan CRAC (Centre Rhénan d'art contemporain) Alsaceen. *La position de la terre* -näyttely esitteli suomalaista nykytaidetta osana laajempaa 100 % Finlande -tapahtumaa Ranskassa. Lisäksi taidemuseo oli mukana yhteistyössä Viggo Wallensköldin näyttelyssä, joka oli esillä Pietarin Venäläisen taiteen museossa Marmoripalatsissa. Lisääntynyt kansainvälinen näyttelytoiminta on asettanut uusia haasteita taidemuseon konservaattoreille, jotka toimivat kansainvälisten lainojen kuriireina.

Edellisvuosien tapaan vastattiin lukuisilta museoilta, tutkijoilta sekä yksityisiltä henkilöiltä tulleisiin kyselyihin. Kokoelmien kuvauksia jatkettiin.

4.3 Kokoelmakonservointi

Talletustoiminnan ja lainaustoiminnan painopisteet olivat painopisteitä myös konservointitoiminnassa. Siten talletustöiden konservointi painottui virastojen remonttien ja muutosten yhteyteen. Lainaustoimintana konservointiin ulkopuolisiin museoihin yhteensä 68 teosta. Paperipohjaisia teoksia lainattiin 45 kappaletta 13 eri museoon.

Paperipohjaisten teosten konservointi keskittyi lainoihin ja lahjoituksiin. Talletuskohteista eniten työtä teetti Koskelan sairaala ja Hallintokeskus. Suomalaisen klubin lahjoittamat Maggie Gripenbergin suurmiehen muotokuvapiirroksia konservoitiin ja kehystettiin. Uudisostoja sekä teoksia vanhemmista grafikan salkuista kehystettiin talletusta varten kymmenittäin.

Taidemuseon konservaattorit toimivat kansainvälisten lainojen kuriireina mm. seuraavissa yhteyksissä: Petri Eskelisen installaation laina CRAC Alsacen *Suomi*-näyttelyyn Ranskaan ja Viggo Wallensköldin näyttely Pietarissa.

Kokoelmakonservaattorit osallistuivat myös *Pixar*-näyttelyyn, *Havis Amanda* -näyttelyyn ja *1970-luku* -näyttelyyn konservointiin ja kuntotarkastuksiin.

Konservaattorit toimivat asiantuntijoina taidehankintatyöryhmässä sekä prosenttiraha- ja julkisten taiteen hankkeissa. He osallistuivat myös ICOM-CC 15th Triennale -kongressiin, joka järjestettiin New Delhisissä, Intiassa.

4.4 Mediataiteen digitointihanke

Mediataiteen kokoelman pitkäaikaisäilytyshankkeeseen liittyen nauhamuodossa olevat teokset digitointiin. Yhteistyötä Kuvataiteen keskusarkiston ylläpitäjän media-arkiston kanssa jatkettiin.

4.5 Kokoelmajulkaisut

Havis Amanda -näyttelyn yhteydessä julkaistiin run-

saasti kuvitettu juhla-kirja, jossa useiden asiantuntija-artikkeleiden kautta tarkastellaan mm. Havis Amandan erikseen kolme kieliversiota; suomi, ruotsi ja englanti.

Kokoelmien hankintoja viime vuosilta esiteltiin myös kirja- ja seinäkalerissa, jotka tehtiin vuodelle 2009.

4.6 Kokoelmakeskus

Taidemuseon ja kaupunginmuseon yhteishanke uudesta kokoelma- ja konservointikeskuksesta jatkuu

koko vuoden. Taidemuseon ja kaupunginmuseon yhteisen tilaohjelman perusteella aloitettiin hankkeen suunnittelu tilakeskuksen johdolla. Suunnittelu käynnistyi nopeasti, kun kaupunkisuunnitteluvirasto esitti hankkeeseen tonttia Viikin alueelta. Vaihtoehtoiseksi hankkeeksi tehtiin toinen suunnitelma Lujatalo Oy:n tekemän tarjouksen perusteella. Tämä hanke sijoittui Vantaan Åbyn alueelle suunniteltuun logistiikkakeskukseen. Suunnitelmat ja niiden kustannuslaskelmat valmistuvat vuoden 2009 alussa. Nykyisessä talouden tilanteessa hankkeet eivät kuitenkaan etene ja siten kestävän ratkaisun löytäminen asiassa siirtyi.

5. Julkiset veistokset

Taidemuseon yksi kokoelmien näkyvä osa on julkinen taide ja julkiset veistokset. Taidemuseolla on useita hankkeita käynnissä vuosittain. Osa hankkeista toteutetaan julkisen taiteen määrärahaalla. Osa hankkeista on lahjoituksia tai deponointeja. Prosenttirahahankkeet toteutetaan usean eri viraston yhteistyönä.

Taidemuseo toimii hankkeesta riippuen vastuussa olevana tilaajana, lahjoituksen tai deponoinnin valmistelijana tai taiteilijavalintaan ja toteutukseen liittyvänä asiantuntijana.

Julkisen taiteen hankkeilla taidemuseo on mukana rakentamassa kaupunkikuvaa ja lisäämässä osaltaan sekä asuinalueiden että yleisten alueiden viihtyvyyttä. Yksi toteutettavista tavoitteista on julkisten taideteosten sijoittaminen tasapuolisesti kaupungin eri osiin, myös alueille, joissa ennestään ei ole julkista taidetta. Tätä tavoitetta toteuttamaan johtokunta hyväksyi vuonna 2008 alueellisen taiteen projektin. Projektissa on pyydetty luonnoksia seitsemälle alueelle seitsemältä taiteilijalta tai taiteilijaparilta. Hanke tulee toteutettavaksi lähivuosien aikana.

5.1 Taidemuseon omat julkiset hankkeet

Julkiseen taiteeseen varattuja määrärahoja käytetään ensisijaisesti ulkotilaan sijoitettaviin teoksiin. Useimmiten teokset ovat varta vasten sijoituspaikkaansa suunniteltuja teoksia, jotka ovat syntyneet luonnosmenettelyn pohjalta.

Vuonna 2008 valmistui kuvanveistäjä Olli Salon graniittinen *Pakokaasu*-veistos, joka sijoitettiin noppakivistä toteutetun graniittijalustan päälle Kulttuurikeskus Stoaan paikoitusalueelle Itäkeskukseen sekä Kuvanveistäjä Marjo Lahtisen Vesannon punaisesta graniitista toteutettu veistos *Torso*, joka julkistettiin Tähtitorninvuoren kupeessa Helsinki-päivänä 12.6.

Määrärahoilla tehtiin myös yksittäisiä hankintoja. Helsinkiin Sipoosta liitetyn alueen Sakarinmäen koulun taideteos lunastettiin. Samuli Heimosen teos *Ra-*

jamaa hankittiin tulevaa sijoitusta varten.

Vireillä ja toteutusvaiheessa oli lisäksi useita julkiseen tilaan sijoitettavia, taidemuseon rahoittamia teoshankkeita, joiden valmistuminen ajoittuu seuraaville vuosille.

5.2 Lahjoitukset ja deponoinnit

Lahjoitushankkeissa taidemuseo toimii asiantuntijana, lausunnonantajana sekä teoksen vastaanottajana hankkeen toteutuessa. Deponoinnin osalta rooli on varsin samanlainen, mutta teoksen omistus ja ylläpitovastuu jää deponoijalle. Vireillä on useita lahjoitushankkeita, kuten Keskon sekä tähtitieteellisen seuran Ursan hankkeet. Vuonna 2008 taidemuseo ei kuitenkaan vastaanottanut julkisen taiteen lahjoituksia.

5.3 Rakennushankkeiden budjeteista kustannetut julkiset taidehankinnat

Helsingin kaupungin omien julkisten rakennushankkeiden budjeteista käytetään yksi prosentti taidehankintoihin. Prosenttirahakäytännön soveltaminen ympäristökohteisiin on lisääntynyt ilahduttavasti. Näitä kohteita ovat esimerkiksi uudet katu- ja puistoalueet. Ympäristökohteisiin käytettävä summa sovitaan Talous- ja suunnittelukeskuksen, rakennuttajan ja taidemuseon keskinäisten neuvottelujen mukaan. Rakennushanke voi myös olla peruskorjaus. Taidemuseo toimii näissä hankkeissa asiantuntijana ja eri osapuolten välisen yhteistyön koordinoijana. Taideteokset liitetään yleensä valmistuttuaan taidemuseon kokoelmiin.

Taidemuseon kokoelmiin liitettiin vuoden 2008 aikana kuusi prosenttirahoin kustannettua, julkisiin rakennuksiin tai puistoon sijoitettua tilausteosta. Laajasalon lukion ja ylä-asteen peruskorjauksen yhteyteen valmistui kolme teosta, taiteilija Johanna Ilvessalon pääportaikkoon sijoitettu lasi-valoteos *Tähtitaivas*, taiteilija Viggo Wallensköldin panoraamamaalaus *Kaupunki ja meri* ruokalassa sekä taiteilija Antti Keitilän

Taka-Töölössä Kivelän sairaalan sisäpihalla sijaitseva *Suviseppele* maalattiin uudelleen.

koulun katolle sijoitettu sateen olemusta havainnoiva installaatio *Lätäköt – näyttämö sateelle*. Päiväkoti Inki-väärin saliin valmistui taiteilija Janne Kaitalan maalaukset *Tuttua kasvojen edessä, tuntematon selän takana* sekä rakennuksen monikäyttötilaan *Peto nukkuu*. Juha Okon maalaukset Pohjois-Haagan ala-asteelle valmistuivat jo edellisvuonna.

Uutelan kanavan ympäristön puistoon valmistui taiteilija Anne Koskisen käsitteellinen veistoskokoelma *Kivi*, joka on tulos vuonna 2003 ratkenneesta kutsukilpailusta. Teos koostuu yhdestä paikan päältä esiin kaivetusta ja Uutelan kanavaan sijoitetusta luonnonkivistä sekä tämän kiven kolmesta pronssiin valetusta ”näköisveitoksesta”. Veitokset on sijoitettu kanavan itäpuolen puistoon ja toimivat paitsi itsenäisinä taideteoksina myös istuma- ja näköalapaikkoina.

5.4 Kilpailut ja projektit

Taidemuseo oli vuonna 2008 mukana järjestämässä Jätkäsaaren uuden asuinalueen taidekilpailua yhdessä Rakennusviraston ja Kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Taidemuseo käynnisti myös yllä mainitun alueellisen taiteen projektin, jossa valitut taiteilijat itse saavat ideoita paikkoja ja sisältöä teoksilleen. Projektin tavoitteena on saada tuotetuksi korkeatasoisia julkista taidetta kaupungin laitaman alueille. Itse projektin ohessa saadaan mahdollisesti luotua aivan uusia muotoja julkisen taiteen hankintojen käytännöissä.

5.5 Yhteistyötahot ja uudet julkiset hankkeet

Yhteistyötahot ovat julkisten taideteosten toteutuksessa tärkeitä ja taidemuseo on osaltaan pyrkinyt lujiittamaan poikkihallinnollista yhteistyötä. Rakennusvirasto, Kiinteistövirasto sekä Kaupunginsuunnitteluvirasto ovat tärkeimmät yhteistyökumppanit julkisten taideteosten toteutuksessa. Virastot ovat säännöllisessä yhteydenpidossa keskenään ja hankkeiden läpiviennissä onkin jo käytössä valmiiksi hiotut toimintatavat ja kirjatut prosessiohjeet. Merkittäviä hankkeita on tulossa toteuttavaksi varsinaisten talonrakennushankkeiden lisäksi myös Töölönlahden puistoon sekä

uusille asuinalueille kuten Jätkäsaareen, Kalasatamaan ja Kruunuvuorenselälle.

5.6 Ulkoveistosten konservoinnit ja kunnostukset

Ulkona olevien julkisten teosten ylläpito- ja huoltoasioissa taidemuseo on kiinteässä yhteistyössä Rakennusviraston HKR-Tekniikan, HKR-Ympäristötuotannon sekä Katu- ja puisto-osaston kanssa. Tarkemmasta vastuunjaosta on tehty kirjallinen sopimus taidemuseon ja rakennusviraston kesken jo vuonna 2000. Taidemuseo vastaa lähtökohtaisesti yleisillä alueilla olevien julkisten teosten taiteellisen osuuden ylläpidosta, Rakennusvirasto puolestaan vastaa teknisluontoisesta ylläpidosta (esimerkiksi suihkulähteiden osalta), jalustoista ja ympäristöstä. Rajanveto teoksen taiteellisen ja teknisen osuuden välillä ei aina ole itsestään selvää, joten jokaisesta korjaustapauksesta sovitaan erikseen. Taidemuseolla ei ole omaa veistoskonservattoria, joten teosten huolto- ja korjaus on ulkoistettu ammattilaisille.

Myös veistosten valaistusten osalta tehdään yhteistyötä muiden virastojen kanssa. Havis Amanda -suihkulähteelle tilattiin Helsingin Energialta valaistus, joka toteutettiin kuitenkin alkuperäistä suunnitelmaa kevyemmin. Liiallisen valaistuksen arveltiin häikäisevän Havis Amandan aukiota kiertävää liikennettä. Kasarmintorin *Silmä*-teokselle kiinnitettiin kohdevalo lähitöllä olleeseen valmiiseen sähköpylvääseen.

Seuraaviin teoksiin kohdistettiin eri tyyppisiä korjaus- tai huoltotoimenpiteitä:

Risto Salosen *Heijastuksia*-veistos palautettiin korjattuna entiselle paikalleen Merihaan rantapuistikoon. Veistos sai korjauksen yhteydessä jalustan. Lemmikin sininen teräsveistos *Suviseppele* palautettiin uudelleen maalattuna takaisin Kivelän sairaalan sisäpihalle, aikaisempaa sijaintiaan hieman etelämmäksi.

Kontulan Kelkkapuiston *Rakkudentemppele*-teoksen rikutut kaakelit ja muut ilkivaltauuriot korjattiin. Pukinmäen Säveltäjän puiston *Aurinkolabyrintin* kivi-muurin rapautuneet kohdat kunnostettiin sekä labyrintin keskellä olevan graniittipilari, joka oli ilkivaltaisesti katkaistu, uusittiin. Vesalan Rekipellon puiston in-

teraktiivisen ääniteoksen *Omfalomiinin* sensorit korjattiin ja koneisto vaihdettiin uuteen. Ruoholahdentorin *Kihlaus*-teoksen valot ovat reistailleet ja sen lamput vaihdettiin ja niiden kiinnityksiä vahvistettiin useampaan kertaan vuoden aikana.

Perushuoltoja sekä vahauksia tehtiin Mika Waltarin muistomerille *Kuningasajatus*. Paavo Nurmen ja Lasse Virenin, Eino Leinon, J.L. Runebergin sekä *Taru ja Totuus* -patsaille. UKK -muistomerkin vesiallas tyhjennettiin ja se oli lopulta suljettuna ja pressulla peitettynä tammikuusta maaliskuuhun huolto- ja korjaustöiden vuoksi. Viikin Maaherran puiston *Valiojoukko*-teoksen akryylielementit vietiin takaisin valmistajalle uudelleen tiivistettäväksi.

Veistoksen siirtoja on myös harkittu. Tällaisia teoksia on mm. Matti Kalkamon veistos *Kehon Rakennus & Purku Oy* Siilitien ala-asteen pihalla Herttoniemessä, jota on töhritty useasti. Teoksen reliefimäinen pinta-kuviointi vaikeuttaa puhdistustyötä ja uudelleen patinoimista. Eiran puiston marmorinen *Kolme astiaa kantavaa poikaa* jouduttaneen toistuvan ilkvallan takia siirtämään toiseen paikkaan.

Tavanomaisia töhryjä yms. on puhdistettu vuoden aikana mm. seuraavista teoksista:

Mika Waltarin muistomerkki Töölössä, Katri Valan muistolaatta Sörnäisissä, *Arabian hevoset* Arabianrannassa, *Rakkauden temppeli* Kontulassa ja Tauno Palon reliefi Alppiharjussa.

5.7 Julkisiin veistoksiin liittyvät tapahtumat

Havis Amandan 100-vuotisjuhlien kunniaksi suihkulähdettä ympäröivän alueen nimi vahvistettiin taidemuseon aloitteesta virallisesti *Havis Amandan aukio* / *Havis Amandas plats*. (Nimistötoimikunta 13 § 13.2.2008)

Erityisesti opiskelijoiden järjestämiä erilaisia pesuja puhetapahtumia oli julkisilla veistoksilla aikaisempien vuosien tapaan. Mantan lakitusvuorossa olivat taideliopistojen ylioppilaskunnat. Taidemuseo hallinnoi osaltaan veistosten käyttöä tapahtumissa.

5.8 Veistokset internetissä

Taidemuseon veistossivut ovat suosittu osio taidemuseon internetsivuista. Veistossivuilla on kuvia ja perustiedot yli 400 julkisesta ulkoteoksesta ja muistomerkitä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Sivusto kattaa taidemuseon omien veistosten lisäksi lähes kaikki kaupungissa olevat veistokset ja muistomerkit. Sivuja päivitetään ja kehitetään jatkuvasti informatiivisemmaksi ja käyttäjäystävällisemmäksi. Sivustolla on yli 3000 kuvaa. Kuvasto ry:n kanssa on sovittu erikseen internetissä olevien veistoskuvien tekijänoikeuksien korvauksista. Sivujen uusimisen suunnittelu aloitettiin 2008.

6. Alueellinen yhteistyö ja asiantuntijatoiminta

6.1 Seminaarit

Julkinen taide ja museopedagoginen toiminta on määritelty Helsingin kaupungin taidemuseon alueellisen toiminnan 2007–2010 painopistealueiksi Museoviraston ja Valtion taidemuseon kanssa tehdyssä suunnitelmassa. Vuoden 2008 aikana järjestettiin kaksi alueellista tapaamista Tennispalatsin studiossa: Kevätseminaari 1.4. ja Museopedagogiikkatapaaminen 24.9.

Kevätseminaarissa esiteltiin taidemuseon alueellinen toimintasuunnitelma sekä lähemmin aluetaidemuseotoiminnan asiantuntijapalveluita ja painopiste-alueita. Lisäksi tapahtumassa kuultiin kentän kuulumisia ja kartoitettiin toiveita.

Syksyn tapaamisessa kartoitettiin, millaista pedagogista toimintaa yhteistyömuseot järjestävät tahollaan. Kuka vastaa toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta, millaisia tulevaisuudensuunnitelmia tai kehityshankkeita on museoilla ja millaista yhteistyötä alueelliselta toiminnalta toivotaan.

6.2 Muu alueellinen toiminta

Tuusulan museon haltuun tuli runsaasti uusia taide-

teoksia Aune Laaksosen säätiön talletuksen myötä ja ajanmukaisen varastotilan lisätarve Tuusulassa ajankohtaistui. Helsingin kaupungin taidemuseon logistiikkatoimintoja ja teosvaraston rakenteellisia ratkaisuja esiteltiin vuoden aikana Tuusulan taidemuseon edustajien lisäksi myös Tampereen taidemuseon väelle.

Nykytaiteen museo Kiasman Kivikossa projektissa 23.9.–2.11. Helsingin kaupungin taidemuseo oli mukana näyttelyn toteutuksessa. Vaihtokaupassa 1990-luvulla valtio antoi Kivikon maa-alueen Helsingille saatuaan kaupungin keskustasta tontin tulevalle nykytaiteen museolle. Kivikon uudesta asuinalueesta tuli näin Kiasman kummilähiö.

Taidemuseon kokoelmien henkilökunta vieraili Hyvinkään taidemuseossa, jossa pidettiin workshop ulkoveistosten merkitsemisestä info-kyltein. Veistosten merkitsemisestä esitelmöitiin myös EMMAn edustajille. EMMAn kanssa on edelleen jatkettu myös TAMU-tiedonhallintajärjestelmään liittyvää yhteistyötä. Porvoon museo osallistui aktiivisesti Havis Amanda juhluvuoden toteutukseen, mm. lainaamalla näyttelyyn

Ville Vallgrenin ateljeen kalusteita, työvälineitä ja pienoisveistoksia.

Oppilaitosyhteistyö on osa aluetaidemuseotoimintaa. Taidemuseo on tehnyt yhteistyötä oppilaitosten kanssa tarjoamalla vuosittain harjoittelupaikkoja korkeakouluopiskelijoille sekä ammattikorkeakoulu Evtekin opiskelijoille. Yhteistyötä tehtiin Taideteollisen korkeakoulun kanssa mm. *Havis Amanda* -näyttelyn tiimoilta. Helsingin yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitokselta tilattiin *Havis Amandan* lakituksen historiasta opinnäytetyö.

XLVI Valtakunnalliset taidemuseopäivät pidettiin Helsingissä 13.–14.10. Helsingin kaupungin taidemuseo osallistui järjestelyihin kutsumalla päivien osallistujia tutustumaan *1970-luku* näyttelyyn näyttelyn kuraattorin johdolla.

Aluetaidemuseotoimintaan liittyy asiantuntija-avun antaminen. Taideteosten ylläpitoon, huoltoon ja konservointiin sekä tekijänoikeuksiin liittyvien tiedustelujen määrä on selkeästi kasvanut. Pysyvän ja tilapäisen julkisen taiteen toteuttamiseen ja lahjoitushankkeisiin liittyviä konsultointeja on ollut runsaasti, myös eri puolilta maata. Helsingin julkisesta taiteesta on luennoitu mm. Helsinki-helpeille ja Taideteollisen korkeakoulun kansainvälisille opiskelijoille.

Taidemuseon arkkitehti osallistui Porvoon kansainväliseen taideseminaariin 3. – 4.9.

Taidemuseon amanuenssi osallistui marraskuussa Montrealin taidemuseon järjestämään julkisen taiteen kansainväliseen symposiumiin.

7. Hallinto

7.1 Henkilöstö

Vuoden 2008 aikana taidemuseon palveluksessa oli yhteensä 115 henkilöä, joista vakinaisessa palveluksessa oli 62 henkilöä. Vakinaisesta palveluksesta erosi vuoden aikana 3 henkilöä; vastaava museolehtori, konservaattori ja museoisäntä. He siirtyivät omasta aloitteestaan urakehityksensä kannalta mielenkiintoisiin ja koulutustaan ja kokemustaan vastaaviin tehtäviin.

Vakinaisen henkilökunnan lisäksi taidemuseossa työskenteli määräaikaissä erimittaisissa sijaisuuksissa 15 työntekijää ja projektitehtävissä 14 työntekijää.

Kesälomakaudeksi oli palkattu kaksi kesätyöntekijää ja kaksi yliopistoharjoittelijaa. Työllistämistukeen perustuvassa työssä oli vuoden aikana kaikkiaan 22 henkilöä. Lisäksi taidemuseossa oli työelämänvalmennuksessa 2, AMK-opiskeluun liittyvässä harjoittelussa 2 ja peruskoulusta työelämään tutustumassa 3 henkilöä. Siviilipalvelua suorittamassa oli 3 henkilöä. Vuoden 2008 työpanos oli keskimäärin 72 henkilötyövuotta.

Henkilöstön määrän kehitys vuosina 2004–2008 on esitetty alla olevassa taulukossa henkilötyövuosiksi laskettuna.

HENKILÖSTÖ 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Päätoiminen henkilöstö:					
Vakinaisia kuukausipalkkaisia	45	46	51	50	52
Määräaikaaisia	10	9	9	11	9
Päätoimiset yhteensä	55	55	60	61	61
Muu henkilöstö:					
Työllistettyjä	11	8	9	10	9
Siviilipalvelusmiehet	2	1	1	3	2
Sijoitetut	1	0	0	0	0
Muu henkilöstö yhteensä	14	9	10	13	11
KOKO HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ	69	64	70	74	72

Johtokunnan jäsenet olivat:

Mikko Vanni (pj.)	varajäsen Kimmo Metsä
Hilkka Eklund (varapj.)	varajäsen Leena Paasivuori
Raimo Häyrinen	varajäsen Tiina Salo
Kristiina Cleve	varajäsen Ritva Rautio
Lauri Holappa	varajäsen Veli-Pekka Heino
Sari Nokkanen	varajäsen Maala Marjatta Nieminen
Ville Tuominen	varajäsen Harri Meronen
Kauko Aaltonen	varajäsen Anneli Hagner
Heini Röyskö	varajäsen Samuli Rissanen

Kaupunginhallituksen edustajana oli Osku Pajamäki varajäsenenään Tiina Hiltunen.

Taidemuseon johtokunta 2004–2008. © HKT M

Koulutukseen henkilökunta osallistui yhteensä 446 päivänä ja erityisesti koulutuksessa panostettiin asiakaspalveluhenkilöstön työn kehittämiseen. Lisäksi kaksi vakituista työntekijää on ollut työnsä ohessa tutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa.

Taidemuseo kuuluu tulospalkkiojärjestelmän piiriin. Tulostavoitteet toteutuivat 83,5 prosenttisesti ja henkilökunnalle maksettiin tulospalkkio. Henkilökuntaa palkittiin myös erinomaisista työtuloksista kannustus-palkkioilla. Henkilökunta osallistui 26.5. järjestettyyn TYHY-päivään.

7.2 Johtokunta

Johtosäännön mukaisesti Helsingin kaupungin taidemuseon johtokunta ja sen alainen Helsingin kaupungin taidemuseo vastaavat kaupungin kuvataidepolitiikasta ja taidemuseotoiminnasta sekä muista niille määrättyistä tehtävistä hyväksytyjen tavoitteiden mukaisesti. Johtokunta päätti vahvistaa Helsingin kaupungin taidemuseon kokoelmapolitiikan kokouksessaan 9.12.2008 (§ 86).

Johtokunta kokoontui vuoden 2008 aikana 9 kertaa ja teki 91 päätöstä.

7.3 Talous

Toimintakate, joka on kaupungin valtuustoon nähden sitova erä, alittui toteuman ollessa 96 %.

Kävijämäärätavoitteet ylittyivät ja siten myös tulotavoite ylittyi. Kaikkien tuottojen toteuma oli 122,1 %. Tuotot olivat pääosin pääsylipputuloa (51 %) ja museokauppatuotteiden myynnistä kertynyttä tuloa (30 %). Tuet ja avustukset ja vuokrat sekä ulkopuolisin varoin rahoitettu toiminta kattoi tuloista 13 %. Loput 6 % koostui muista maksutuotoista kuten opastusmaksuista.

Käyttömenojen toteuma oli 98,2 %. Talousarviovuosi 2008 oli käyttömenojen osalta alijäämäinen. Säästöjä syntyi vuokrissa ja palvelujen ostoissa. Palvelujen ostoissa säästöt johtuivat pääosin *Walt Disney ja Euroopan taide* -näyttelyyn liittyvien vuodelle 2008 budjetoitujen palvelun ostojen siirtymisestä vuodelle 2009. Lisäksi kilpailutuksen johdosta Tennispalatsin aula-, lippukassa ja museokauppatilojen suunnittelu-työ viivästyi ja siirtyi vuodelle 2009. Vuokrissa uusien toimitilojen rakentaminen ja vanhojen tilojen remontointi siirtyi syksylle 2008. Vuokriin budjetoitu määräraha oli ylimitoitettu, sillä vuokratkustannuksia oli varattu koko vuodelle.

Irtaimen omaisuuden perushankinnoissa investointimäärärahan toteuma oli 95,6 %.

Taidemuseon kokoelmien uushankintamäärärahat käytettiin suunnitelman mukaisesti ja toteutuma oli 99,9 %. Julkisten taideteosten hankintamäärärahan käytön toteuma oli 87,4 %. Kampin metroaseman ja Malminkartanon taidehankkeiden menot vuodelle 2008 jäivät budjetoidusta. Merihaan ja Kivelän sairaalan uudelleenrakennus/kunnostus valmistui budjetoitua pienemmillä summilla. Muut hankinnat -määrärahan käyttö toteutui 99,9 %:sti. Hankinnat kohdistuivat pääosin tekniikan työkoneiden ja valvontalaitteiden sekä Tennispalatsin uusien toimistotilojen kalusteiden ja atk-laitteiden uusimiseen.

Taidemuseo laati selonteon sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä arvion merkittävimmistä riskeistä, epävarmuustekijöistä ja muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista vuodelta 2008. Tämä oli ensimmäinen kerta kun hallintokunnilta edellytettiin selonteon laatimista. Selonteko liitettiin vuoden 2008 tilinpäätöksen liitteeksi.

HELSINGIN KAUPUNGIN TAIDEMUSEON MÄÄRÄRAHAN KÄYTTÖ 31.12.2008

	Määrärahat tulosbudjetti 2008	Toteuma 31.12.2008	Poikkeama	Mr-muutos (khs 29.9.2008)	Toteuma %
Tulot yhteensä	501 000	611 822	- 110 822		122,1 %
Menot yhteensä	5 899 000	5 835 340	104 660	41 000	98,2 %
Toimintakate	- 5 398 000	- 5 223 518	- 215 482	- 41 000	96,0 %
Poistot	380 000	173 163	206 837		45,6 %
Tilikauden tulos	- 5 778 000	- 5 396 680	- 422 320	- 41 000	92,7 %

IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTA 31.12.2008

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama	%
Taidemuseon kokoelmien uushankinta	220 000	219 858	142	99,9 %
Julkisten taideteosten hankinta	170 000	179 123	25 877	87,4 %
Ylitysoikeus	35 000			
Muut hankinnat	150 000	164 789	211	99,9 %
Ylitysoikeus	15 000			
MÄÄRÄRAHA YHTEENSÄ	590 000	563 769	26 231	95,6 %

TOIMINNALLISET SUORITTEET VERTAILUTAULUKKO VUOSILTA 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Näyttelyt ja kävijämäärät	28/88 384	30/111 248	21/136 754	27/181 308	30/193 792
Opastukset	470	618	1073	648	696
Aukiolotunnit	5993	5302	5894	5758	5583
Työpajat	116	221	183	162	192
Oheisohjelmat	60	59	90	43	85
Julkaisut	8	7	5	3	8
Kokoelmien kartuttaminen	7988	8161	8294	8464	8600
Julkiset veistokset ja julkinen taide	12	8	8	9	10
Teoslainat / kohteet	49/19	39/22	54/28	66/31	82/21
Talletukset / kohteet	73/15	105/18	75/16	75/11	107/13

MÄÄRÄRAHAN KÄYTÖN VERTAILUTAULUKKO VUOSILTA 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Käyttömenot	4 513 045	4 879 542	5 678 351	5 686 916	5 835 340
Käyttötulot	357 541	460 277	698 654	805 607	611 822
Toimintakate	- 4 155 504	- 4 419 265	- 4 979 697	- 4 881 309	- 5 223 518
Korot ja poistot	299 757	374 013	362 504	274 897	173 163
Tulos	- 4 455 261	- 4 793 278	- 5 342 201	- 5 156 206	- 5 396 680

INVESTOINTIOSA

Perusparannukset	85 000				
Ylitysoikeus	310 000		35 000		50 000
Taidemuseon kokoelmien uushankinta	219 222	217 468	219 118	217 221	219 858
Julkisten taideteosten hankinta	149 486	168 731	189 373	121 369	179 123
Muut hankinnat	68 801	199 824	119 942	168 668	164 789
	832 509	586 023	528 433	507 259	563 769

Näyttelyt 2008

Taidemuseo Tennispalatsi

PIXAR – 20 vuotta animaatioita / Suomi animoi!

30.1.–27.4.2008

II & III kerros

Kävijöitä 42 936

Robert Kondo: Tutkielma värisuunnittelusta: Remy keittiössä / Rottatouille, 2007 © Disney / Pixar

Taidemuseo Tennispalatsin kevät omistettiin animaatiolle. Museon molempiin kerroksiin levittäytyvä näyttely *PIXAR – 20 vuotta animaatioita* esitteli yli 500 alkuperäistä taide-teosta, jotka havainnollistivat miten Pixarin elokuvien hahmot ja maailmat ovat syntyneet. Mukana oli luonnospiirustuksia, maalauksia, veistoksia ja elämyksellisiä tiloja.

Maailman johtaviin animaatiostudioihin kuuluva Pixar perustettiin Kaliforniassa vuonna 1986. Ensimmäinen menestyselokuva oli vuonna 1995 valmistunut *Toy Story*, jota seurasivat *Ötökän elämä*, *Toy Story 2*, *Nemoa etsimässä*, *Monsterit Oy*, *Ihmeperhe*, *Autot* ja viimeisimpänä vuonna 2007 julkaistu *Rottatouille*. Näyttely oli katsaus studion historiaan ja myös kurkistus tulevaan. Se katsoi Pixarin tuotannon varhaisista lyhytelokuvista uusimpaan, vasta vuoden 2008 lopulla levitykseen tulleeseen *WALL•E*-elokuvaan.

Näyttelyn alkuperäinen tuottaja oli MoMA, ja se toteutettiin yh-

teistyössä lontoolaisen Barbican Centren kanssa. Näyttelyn yhteistyökumppaneita olivat SOK, HOK-Elanto, Finnkino sekä USA:n suurlähetystö.

Samaan aikaan *Pixar*-näyttelyn kanssa Taidemuseo Tennispalatsissa nähtiin katsaus tuoreeseen suomalaisen animaatiotaiteeseen. *Suomi animoi!*-näyttelyssä oli esillä mm. nuorten tekijöiden lyhytfilmejä, animoituja musiikkivideoita ja taideanimaatioita, joissa useimmissa oli käytetty perinteisiä animaatiotekniikoita, piirros- ja nukkeanimaatiota. Näyttely pyrki tuomaan esille kotimaisen animaation monimuotoisuutta ja esittelemään kansainvälisen 3D-animaatiomestarin Pixarin rinnalla myös kotimaista tuotantoa. *Suomi animoi!* nosti esiin suomalaisia nykyaiteilijoita, joilla animaatio on yksi ilmaisun väline. Esillä oli myös kooste Turun taideakatemian animaatiolinjalla tehdyistä tuoreista animaatioista. Animoitujen musiikkivideot oli koottu näyttelyyn yhteistyössä Oulun musiikkivideofestivaalien kanssa.

TAPAHTUMIA

30.1. Harley Jessup luennoi ja *The Pixar Story* -elokuva

Luentosarja torstaisin

- 7.2. Pekka Lehtosaari luennoi
- 13.3. Kaukosaaren kirous -elokuva
- 27.3. Ammattina animaatio? -luento
- 10.4. 3D-animaation tekeminen -luento
- 24.4. Anssi Kasitonin elokuvia

10.2. ja 16.3. Lasten sunnuntai -tapahtumapäivät: perheopastuksia ja työpajoja

Elokuvanäytökset yhteistyössä Finnkino Tennispalatsin kanssa. Elokuvien jälkeen pidettiin perheopastuksia näyttelyssä.

- 2.2. Toy Story
- 9.2. Ötökän elämä
- 16.2. Toy Story 2
- 23.2. Monsterit oy
- 1.3. Nemoa etsimässä
- 8.3. Ihmeperhe
- 15.3. Autot
- 22.3. Rottatouille

TYÖPAJOJA

Työpajat animaatioharrastajille:

Nukketyöpaja 1.3.–19.4. ja animaatiopaja 26.3.–9.4.

Sunnuntaityöpajat

- 3.2. Siimahännän juustotarjotin – muovailu
- 10.2. Lelumutanttien paluu – animaatio
- 17.2. Liike – pläjä
- 24.2. Leivoksia ja konvehteja – kipsiveistos
- 2.3. Kuvan synty – animointi ryhmätyönä
- 9.3. Storyboard – kuväkäsikirjoitus
- 16.3. Päähenkilö – animaatiohahmon muovailu
- 23.3. Hahmottelua – piirustus
- 30.3. Tuoksu kuvassa – akryylimaalaukset
- 6.4. Se elää! – muovailuvaha-animaatio
- 13.4. Sadutus – piirtäminen
- 20.4. Kondiittorin kiusaus – kermakakkupaja
- 27.4. Se elää! – piirrosanimaatio

Anton Corbijn: Clint Eastwood, Cannes, 1994 © Anton Corbijn

Anton Corbijn – Retrospektiivi

21.5.–31.8.2008

III kerros

Kävijöitä 37 862

Anton Corbijnin (s. 1955 Alankomaissa) valokuvat ovat 1970-luvulta lähtien muovanneet kuvaamme monista muusikoista ja muista taiteilijoista. Valokuvien lisäksi Corbijn tunnetaan musiikkivideoistaan sekä palkitusta esikoiselokuvastaan *Control* (2007). Näyttely esitteli 175 valokuvaa Corbijnin

neljästä keskeisestä kuvasarjasta vuosilta 1976–2002.

Näyttelyn varhaisin teossarja oli *Famouz* (1975–88), jonka sävyltään dokumentaarisisissa kuvissa esiintyivät mm. David Bowie, Bono ja Miles Davis. 1990-luvun *Star Trak* -sarjan kuvissa esiintyi muusikoiden lisäksi myös muita taiteilijoita kuten Clint Eastwood,

Marianne Faithfull ja William S. Burroughs. Corbijnin kahdelle ensimmäiselle sarjalle oli tyypillistä tarkoituksellinen rakeisuus ja viimeistelemättömyys, jotka edelleen mielletään hänen tyyhinsä tunnusmerkeiksi. Näyttelyn kolmas osio oli vuonna 1999 julkaistu sarja *33 Still Lives*, joka kommentoi ironisesti tähtikulttia ilmiönä. Näyttelyssä oli mukana myös Corbijnin henkilökohtaisin sarja *a. somebody* (2002), joka käsitti taiteilijan lapsuuden maisemissa toteutettuja omakuvia edesmenneiden muusikoiden rooleissa. Näyttely oli esillä ennen Helsinkiä myös Moskovassa ja Pietarissa, ja sen tuottaja oli One-Go Events, jonka kanssa toteutettiin yhteistyössä näyttelyyn liittyvä julkaisu.

TAPAHTUMIA

Puheenvuoroja näyttelyssä -luennot

- 13.8. Sointu Fritze
20.8. Katja Lösoenen
27.8. Veijo Hietala

JULKAISU
Anton Corbijn – Retrospektiivi
Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisuja nro 102
ISBN 987-951-8965-75-9
ISSN 0358-7843

Kuvataideakatemia lopputyönäyttely

21.5.–15.6.2008

II kerros

Kävijöitä n. 10 000 (samaa aikaan Anton Corbijn yläkerrassa)

Näyttely levittäytyi viiteen eri paikkaan ympäri Helsingin. Taidemuseo Tennispalatsin lisäksi näyttely oli esillä Kuvataideakatemia kolmessa galleriassa ja Kaapelitehtaalla. Sen yhteydessä julkaistiin näyttelyluettelo sekä tilaustyönä tuotettu DVD, joka vei katsojan näyttelyn taiteilijoiden työhuoneille. Lopputyönäyttelyyn liittyvä paneelikeskustelu pidettiin Ateneum-salissa toukokuun lopulla.

Esillä oli tulevien kuvataiteen maistereiden maalauksia, videoita, valokuvia, grafiikkaa sekä erilaisia tilateoksia ja installaatioita. Lopputyönäyttelyyn osallistui 43 taiteilijaa: Iida Airasmaa, Sinem Baykal (TR), Frank Brummel (DE), Duncan Butt Juvonen (UK), Eri-

ka Erre, Anna Estariola (ES), Hanne Granberg, Krister Gråhn, Toni Hautamäki, Alma Heikkilä, Henriikka Härkönen, Michiko Isogai (JP), Pipsu Isola, Jaakko Karhunen, Eemil Karila, Johanna Ketola, Tanja Koistila, Juhani Koivumäki, Kaisa Kontio, Katja Koponen, Pia Kousa, Samuli Kuusisto, Kalle Leino, Riikka Leppänen, Pirjo Malkki, Satu Manninen, Hanna Marno, Joonas Mattila, Minna Mäkelä, Juho Nikkilä, Pilvari Pirtola, Anssi Pulkkinen, Kyösti Pärkinen, Johanna Raekallio, Taneli Rautiainen, Topi Ruotsalainen, Antti Ruuhela, Sonja Suominen, Sari Tenni, Oona Tikkaaja, Emilia Ukkonen, Anton Wiraeus ja Dominik Wlodarek (PL).

Juhani Koivumäki: Mitä se teki sulle (stillkuvaa), 2007 © Juhani Koivumäki

Ranskalaista väriä Bäcksbäckan kokoelmassa

2.7.–31.8.2008

II kerros

Kävijöitä n. 28 000 (samaa aikaan Anton Corbijn yläkerrassa)

Ranskalaisen ja suomalaisen maalaustaiteen pitkäaikaiset yhteydet näyttäytyivät Taidemuseo Tennispalatsin kesänäyttelyssä, joka toi uuden näkökulman tuttuun Bäcksbäckan kokoelmaan. 1900-luvun alkupuolella, aikana, johon Bäcksbäckan kokoelma keskittyy, taiteen kansainvälisyys merkitsi tyypillisesti nimenomaan ranskalaisuutta.

Näyttely toi esiin Bäcksbäckan kokoelman kansainvälisiä ulottuvuuksia esittelemällä rinnakkain suomalaisten ja ranskalaisten taiteilijoiden teoksia. Ranskasta omaksuttuja vaikutteita tarkasteltiin viiden eri teeman kautta. Lisäksi esillä oli joukko suomalaisen taiteen klassikkoteoksia Bäcksbäckalle läheisiltä taiteilijoilta. Näyttelyn kuraattorina toimi filtri Christina Bäcksbäcka.

TAPAHTUMIA

17.8. ja 24.8. Kuraattorin kierrokset näyttelyssä

31.8. Ranskalainen iltapäivä -konsertti

André Planson: Nainen ja auringonvarjo, 1937 © Helsingin kaupungin taidemuseo

1970-luku – Oudon lähellä

17.9.–16.11.2008

II kerros

Kävijöitä 10 534

1970-luku -näyttely esitteli yli 150 teoksen voimin erilaisen näkökulman suomalaiseen 1970-luvun taiteeseen. Se toi esille uusia ulottuvuuksia poliittisen taiteen vuosikymmeneksi julistetun ajan taiteellisiin luomisprosesseihin, jotka olivat hämmästyttävän moni-ilmeisiä. Ajassa eli rinnan useita tyylejä konkretismista realismiin. Äänekkäimmän, yhteiskuntaa kritisoineen suuntauksen varjossa haluttiin maailmaa kuvata myös yksilön ja hänen henkilökohtaisten kokemustensa kautta.

Näyttelyssä nousivat esiin ihmisläheinen realismi, perhettä, ystäviä tai ihmissuhteita kuvaavat teokset, joiden tyyli ei ollut mahtipontista, vaan enimmäkseen intiimiä. 1960-luvun suurten muutosten jälkeen taiteen keskeiseksi pohdinnan aiheeksi oli muodostunut se, kenelle taidetta tehtiin ja millä tavalla. Tekniikoista erityisesti grafiikkaa ja piirustusta käytettiin runsaasti, mikä osaltaan teki kuvataidetta saavutettavammaksi yhä useammalle.

Tämän päivän nuoret taiteilijat tekevät usein henkilökohtaisia, suoria tai ironisia kuvia kaikesta ympäröivästä elämästä. Näyttely toi esiin tällaisen tekemisen juuria 1970-luvun taiteesta. 1970-luku – Oudon lähellä oli kuvallinen matka aikaan, joka oli toinen, mutta sittenkin yllättävän sama.

TAPAHTUMIA

Näkökulmia näyttelyyn -kierrokset:

24.9. Pessi Rautio

1.10. Pentti Kaskipuro

8.10. Minna Sarantola-Weiss

Marjatta Hanhijoki: Miniä, 1975
© Helsingin kaupungin taidemuseo,
Kuva: Seppo Hilpo

Jarmo Mäkilä – Miesten huone

17.9.–16.11.2008

III kerros

Kävijöitä 10 534

Miesten huone -näyttely esitteli Jarmo Mäkilän (s. 1952 Raumalla) taidetta vuosilta 2001–2008.

Mäkilä tuli tunnetuksi poliittisesti kuohuvalla 1970-luvulla työläisaiheiden ja sittemmin mediakuvien ja mytologisten aiheiden yhdistäjänä, yhtenä maamme keskeisistä postmodernistisista maalareista. Näyttely oli katsaus Mäkilän 2000-luvun tuotantoon, jossa taiteilija on kääntänyt katseensa omaan itseensä.

Näyttely oli kokonaistaideteos, jonka usein omaelämäkerralliset maalaukset, sarjakuvat ja installaatiot käsittelivät samoja aiheita: ihmisen matkaa lapseudesta kypsään aikuisuuteen, muistoja ja niiden kanssa toimeen tulemistä. Nuoruuden bändiharrastustaan Mäkilä käsitteli installaatioissa *Yritys palauttaa menneisyys*. Teos koostui esiintymislavasta, treenikämpästä, diaesityksestä ja videosta. Esiintymislava, *Stage*, toi elävän musiikin osaksi näyttelyä. Joka perjantai-ilta järjestettävällä Stageklubilla esiintyi sekä musiikin ammattilaisia että nuoria harrastajia.

Näyttelyn yhteydessä julkaistiin *Miesten huone* -kirja sekä Mäkilän kolmas sarjakuva-albumi *Taxi van Goghin korvaan*. Teos oli jatkoa vuonna 2002 ilmestyneelle *Daydreamer*-albumille.

TAPAHTUMIA

- 21.9. Tapaa taiteilija – Jarmo Mäkilä esitteli näyttelynsä
16.11. Hajoamisia-performanssi, Jonna Eiskonen ja Heikki Mäntymaa

Stageklubi perjantaisin

- 19.9. Astrid Swan
26.9. Eero Johannes
3.10. Plain Ride
10.10. Stig Dogg
17.10. Nuorisofestari Lokaviikot: Dan ja vilttiketju, Napoleon Says!
24.10. Samrat
31.10. Posteljoona & ystävät
7.11. Moby Dictator
14.11. The Millioners

Jarmo Mäkilä: Levitaatio, 2007
Sarjasta *Miesten huone*
© Jarmo Mäkilä, kuva: Jouko Vatanen

Anne Koskinen – Familie Koskinen

28.11.2008–25.1.2009

II kerros

Kävijöitä 2077

Anne Koskinen (s. 1969) on yksi merkittävimmistä nykyaiteilijoitamme ja tunnettu erityisesti käsitteellisistä teoksistaan. Retrospektiivisessä näyttelyssä oli esillä Koskisen uran merkittävimmät teokset vuodesta 1992 lähtien ja mukana oli runsaasti uusia, ennennäkemättömiä teoksia.

Koskinen valmistaa teoksia muun muassa maalamalla, piirtämällä, veistämällä ja pronssiin valamalla. Moni hänen teoksistaan on useasta osasta koostuva installaatio. Koskisen taiteen lähtökohdat ovat usein omilla kokemuksilla ja elämäntilanteilla. Hän tutkii ja toistaa kokemaansa ja jalostaa traagisetkin tunteet teknisesti äärimmäisen hallituiksi teoksiksi. Taiteilijan kiinnostuksen kohteena ovat myös taiteen käytännöt ja taidefilosofia: Koskinen on kiinnostunut esimerkiksi siitä, mikä erottaa toisistaan alkuperäisteksen ja kopion.

Anne Koskinen valmistui Karlsruhen kuvataideakatemiasta Saksasta sekä Taideteollisesta korkeakoulusta. Taiteellisen työskentelynsä ohella Koskinen on toiminut opettajana ja professorina jälkimmäisessä koulussa.

Näyttelyn yhteydessä julkaistiin taiteilijan tuotantoa esittelevä kirja, joka toimii täydentävänä jatko-osana vuonna 2002 Galerie Annavan julkaisemal-

Anne Koskinen:
Familie Koskinen, 1992 / 2008
Kuva: Yehia Eweis

JULKAISU
Anne Koskinen – Familie Koskinen
Toim. Jari Björklöv, Sanna Hirvonen
Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisuja nro 105
ISBN 987-951-8965-78-0
ISSN 0358-7843
Paino: Aksidenssi Oy, 2008

le kirjalle *The Presence of Absence*. Uuteen kirjaan olivat laatineet artikkelit Leevi Haapala ja Jonni Roos.

TAPAHTUMAT

- 30.11. Tapaa taiteilija – Anne Koskinen esitteli näyttelynsä ja Familie Koskinen kiillottaa kuvaansa -performanssi

Tomer Ganihar – Valon virta

28.11.2008–25.1.2009

II kerros

Kävijöitä 2077

Tomer Ganihar: Reivit
Jerusalem, 1999,
Sarjasta Reivit
© Tomer Ganihar

Valokuvaaja Tomer Ganihar (s. 1970) on syntynyt Israelissa, asuu New Yorkissa ja kiertää kameransa kanssa eri puolilla maailmaa ikuistamassa valoa ja sen lähteitä. Hän on nousemassa vauhdilla taiteen kansainvälisesti tunnustettujen nimien joukkoon. Taidemuseo Tennispalatsissa oli esillä katsaus Ganiharin koko tuotantoon, ensimmäistä kertaa maailmassa tässä laajuudessa.

Näyttelyssä oli mukana kuusi kuvasarjaa vuosilta 1996–2007: Italia, New York, Intia, Reivit, Mallinuket ja Globaalia valoa. Tomer Ganiharin tunnetuim-

massa kuvasarjassa *Reivit* kuvataan israelilaisnuorten tanssibileitä. Reiveistä on sotien repimässä Israelissa muodostunut merkittävä kulttuuri-ilmiö, jonka sanoma on rauha ja positiivisuus. Ganiharia reiveissä kiinnostaa myös joukkohurmio ja musiikin uskontoja yhdistävä voima. *Mallinuket*-sarja taas herätti huomiota Venetsian vuoden 2007 biennaalissa, jonka kuraattori Robert Storr kirjoitti Tennispalatsin näyttelyn yhteydessä julkaistavaan luetteloon artikkelin. Muista artikkeleista ja taiteilijan haastattelusta vastasivat Janne Gallen-Kallela-Sirén, Pernille Fonnesbech ja Claire Gould. Näyttely tuotettiin yhteistyössä Kööpenhaminan GL STRANDin kanssa.

TAPAHTUMAT

- 29.11. Tapaa taiteilija – Tomer Ganihar esitteli näyttelynsä

JULKAISU
Tomer Ganihar – Channel of Light
Toim. Pernille Fonnesbech, Claire Gould, Sanna Juntunen,
Tuukka Kuutti, Erja Pusa, Nanne Raivio
Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisuja nro 104
ISBN 987-951-8965-773
ISSN 0358-7843
Paino: Art Print, Helsinki, 2008

Taidemuseo Meilahti

Maaginen maisema – Teoksia Tretjakovin gallerian kokoelmista

20.2.–1.6.2008

Kävijöitä 28 757

Maaginen maisema -näyttely aloitti näyttäväs-ti Helsingin kaupungin taidemuseon ja moskovalaisen Tretjakovin gallerian viisivuotisen yhteistyön. Maailman taidemuseoiden huippuihin lukeutuvan Tretjakovin gallerian kokoelmista saatiin lainaksi komea katsaus 1800-luvun lopun venäläiseen maisemataiteeseen. Mukana olivat ajan merkittävimmät mestarit Repinistä Aivazovskiin.

Maaginen maisema esitteli venäläisen maalaustaiteen kultakauden teoksia yhteensä 55 eri taiteilijalta. Aikajänne ulottui 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkuun, romantiikasta realismiin jälkimaininkeihin. Näyttelyn maalaukset oli jaoteltu yhdeksään aihepiiriin: metsä, meri, vuoret, taivas, yöllä, neljä vuodenaikaa, ihminen ja luonto, tiet ja kaupunkinäkyvät.

Maisema nousi Venäjän taiteessa keskeiseksi aiheeksi jo 1800-luvun alkupuolella. Vuosisadan edetessä maisemamaalaukset eivät enää kuvanneet pelkästään kotimaan metsiä, meriä tai vuoria, vaan niiden välityksellä taiteilijat pohtivat myös kansansa identiteettiä. Monet aikakauden taiteilijoista kuuluivat Vaeltajat-taiteilijaryhmään (Peredvižnikit), jonka pyrkimyksenä oli luoda todennukaisia kuvia Venäjästä.

Isänmaan kasvot ja kauneus nähtiin vaatimattomissakin aiheissa. Maisemamaalauksessa tärkeää oli henkisen elämän ja luonnon välinen yhteys.

Näyttelyn pääyhteistyökumppani oli OAO LUKOIL/TEBOIL ja yhteistyökumppanit SOK, HOK-Elanto, Sanoma Magazines Finland Oy ja Lähialuematkat – Oy Russian Tours Ltd.

JULKAISU

Maaginen maisema

Toim. Mikko Oranen, Erja Pusa

Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisu nro 99

ISBN 987-951-8965-67-6

ISSN 0358-7843

Paino:Lönnberg Painot Oy, 2008

TAPAHTUMIA

Näkökulma näyttelyyn -opastukset

- 8.3. Iliana Mejias-Ojajärvi
- 15.3. Pekka Pesonen
- 17.5. Iliana Mejias-Ojajärvi

16.3. Museo soi -konsertti, Musik- och kulturskolan Sandels

17.5. ja 18.5. Meilahden maisemassa tapahtuu -tapahtumapäivät
Tapahtumapäivät sisälsivät useita työpajoja, varjoteatteri-esityksiä ym. yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun kanssa.

TYÖPAJOJA

Sunnuntaityöpajat

- 24.2. Jälki – kankaanpaino
- 2.3. Pakkasen sävyjä – akvarellimaalaus
- 9.3. Tulsta! – akvarellimaalaus
- 16.3. Maisema tilassa – sekatekniikka
- 23.3. Kuohuva, vellova, lainehtiva, liplattava – maalaus
- 30.3. Futuristinen maisema – kollaasi
- 6.4. Ihminen maisemassa – maalaus
- 13.4. Suurenuslasin alla – akryylimaalaukset
- 20.4. Jälki – kankaanpaino
- 27.4. Kevään sävyjä – akvarellimaalaus
- 4.5. Lähellä ja kaukana – siveellisyys ja grafiittikynät
- 11.5. Maisema tilassa – sekatekniikka
- 25.5. Vuokkoja ja voikukkia – kasvitutkimus
- 1.6. Luonto kukkii! – ympäristöromuusteokset

Arhip Kuindži: Darjalin sola Kaukasus-vuoristossa, 1890-95 © State Tretyakov Gallery

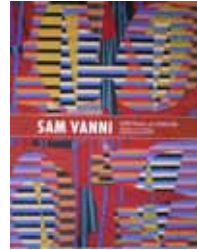
Sam Vanni – opettaja ja esikuva

18.6.–21.9.2008

Kävijöitä 10 012

Sam Vanni © Mikko Vannin kuva-arkisto

JULKAISU

Sam Vanni – Opettaja ja esikuva

Toim. Tuija Kuutti

Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisuja nro 103

ISBN 987-951-8965-76-6

ISSN 0358-7843

Paino: Art Print, Helsinki, 2008

Taiteilija ja akateemikko Sam Vannin (1908–1992) syntymästä tuli 100 vuotta kesällä 2008 ja Taidemuseo Meilahden kesänäyttely *Sam Vanni – opettaja ja esikuva* juhlisti tapahtumaa. Vannin oman tuotannon lisäksi esillä oli hänen oppilaidensa teoksia.

Sam Vannin maine opettajana oli legendaarinen. Runsaan 20 vuoden aikana (1943–1965) hän ehti kouluttaa satoja uusia taiteilijoita Vapaassa taidekoulussa ja Suomen taideakatemian koulussa. Teostensa kautta Vanni on ollut esikuvana myös sellaisille taiteilijoille, joita hän ei ole henkilökohtaisesti koskaan opettanut. Vannin henkinen perintö näkyy nykypäivänkin taiteessa.

Sam Vanni – opettaja ja esikuva -näyttely keskittyi taiteilijan myöhäisempään kauteen ja merkitykseen opettajana sekä taiteellisena vaikuttajana. Vannin oppilaista näyttelyssä olivat mukana Juhana Blomstedt, Erkki Hienonen, Outi Ikkala, Seppo Kärkkäinen, Paul Osipow ja Tapani Tamminen. Vannin tuotannosta muutoin vaikutteita saaneita taiteilijoita edusti Mari Rantanen. Noin 90 teosta sisältävä näyttely oli jatkoa vuonna 1997 Taidemuseo Meilahdessa järjestetylle näyttelylle *Sam Vanni – vuodet 1926–1959*, jossa syvennyttiin taiteilijan varhaistuotantoon.

Näyttelyn kuratoi fil.tri Tuula Karjalainen. Näyttelyn yhteydessä julkaistiin luettelo, johon kirjoittivat Janne Gallen-Kallela-Sirén, Tuula Karjalainen ja Erja Pusa.

TAPAHTUMIA

22.8. Taiteiden yö: opastuksia, työpajoja ja Mikko Vannin kierros: "Tauluja ja tarinoita – Sam Vanni 100 vuotta"

Näkökulma-opastukset

6.9. Tuula Karjalainen

13.9. Mari Rantanen

23.–24.8. ja 30.–31.8. Kukkia ja mediaa -tapahtuma

Samuli Heimonen: *Perheyritys*, 2008 © Samuli Heimonen

Samuli Heimonen – Vuoden nuori taiteilija 2008

29.10.2008–6.1.2009

Kävijöitä 6 634

Vuoden nuori taiteilija -näyttely esitteli Samuli Heimosen maalauksia vuosilta 2000–2008. Mukana oli lukuisia ennen näkemättömiä teoksia. Toisessa muodossa näyttely oli ollut esillä Tampereen taidemuseossa keväällä 2008.

Samuli Heimosen (s. 1975 Saarijärvellä) ilmaisukeinona on esittävä maalaustaide. Hänen suurten akryyli- ja öljyvärimaalauksensa aiheita ovat eläimet, ihmisjoukot, veneet, koneet ja muut tilalliset kappaleet. Samuli Heimosen työskentelylle on usein ominaista sarjallisuus ja saman teeman variointi. Tietty muotoaihe tai ajatus elää ja muuntuu teoksesta toiseen. Yksi maalaus jatkaa siitä, mihin toinen jäi.

Heimosen maalausjälki on elävä ja monikerroksinen. Teokset perustuvat mustan ja valkoisen draamaattiseen vastakkainasetteluun, jota ekspressiiviset valumat ja vaihtelut väripintojen paksuudessa ryödyttävät. Vaikka Heimonen joissakin uudemmissa teoksissaan käyttää värejä aiempaa runsaammin, on tummalla ja vaalealla hahmotettu muoto kaikkien teosten pohjana.

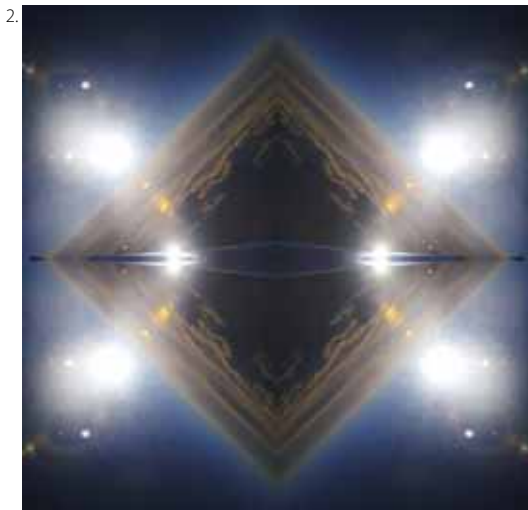
Näyttely järjestettiin yhteistyössä Tampereen taidemuseon kanssa. *Vuoden nuori taiteilija* on Tampereen taidemuseon ja Tampereen kaupungin järjestämä tapahtuma, jonka tarkoituksena on tuoda esiin nuoria, lahjakkaita taiteilijoita ja kiinnittää huomiota uuden suomalaisen kuvataiteen ilmiöihin. Samuli Heimonen on järjestyksessä 24. vuoden nuori taiteilija.

TAPAHTUMAT JA TYÖPAJAT

2.11. Tapaa taiteilija – Samuli Heimonen esitteli näyttelynsä

SUNNUNTAITYÖPAJAT

2.11. Romukarhu ja kuningashuuhkaja - muovailu
 9.11. Voimaeläin – kipsinaamio
 16.11. Muodonmuutos – hiilipiirros (Samuli Heimonen)
 23.11. Kaksoiskuva – akryylimaalaukset
 30.11. Satumetsä – sekatekniikka

Kluuvin Galleria

Kluuvin galleria esittelee kokeilevaa tai vaihtoehtoista nykytaidetta. Galleria pyrkii tarjoamaan tilaisuuksia sellaisille näyttelyprojekteille, joita ei pääkaupungin kaupallisissa gallerioissa voida toteuttaa. Vuonna 2008 kävijöitä oli yhteensä 9 955.

Kluuvin gallerian näyttelyt 2008

- 5.-20.1. Sampsu Virkajärvi: Opettajan päiväkirja ja kaksi kuvaa
- 24.1.–10.2. Janne Lehtinen: Night Shift
- 15.2.–2.3. Ulla Karttunen: Ekstaattisia naisia – kirkon ja pornon pyhät neitsyet
- 7.–23.3. Laura Wesamaa: Leiri
- 28.3.–13.4. Tero Puha: Dreams and Repeats
- 18.4.–4.5. Maija Luutonen: Changes
- 9.–25.5. Eija Keskinen: angelcatcher
- 1.–15.6. Samuli Kontio
- 22.6.–6.7. Eeva-Mari Haikala: Yritys pysäyttää hetki (joskus nostalgiksiin kutsuttu)
- 11.–27.7. Karri Kuoppala: A Dieu
- 1.–17.8. Minna Suoniemi: Miss Kong
- 22.8.–7.9. Petri Eskelinen: Valtakunnan aika
- 12.–28.9. Simo Alitalo: Kuulumia
- 4.–19.10. Jyrki Riekkö: All You Can Eat Buffet
- 24.10.–9.11. Tatu Tuominen: Hyttysen muisti
- 14.–30.11. Jani Ruscica: Evoluutioita
- 5.–28.12. John Philip Mäkinen: Tomua ja timanttia

1: © Tatu Tuominen: 2000-luvun sakilainen

2: © Karri Kuoppala: Adieu # 7

3: © Jani Ruscica: Stillkuva videosta Evoluutioita

4: © Maija Luutonen: Turn and face the strange (bomber).

5: © Tero Puha: Stillkuva videosta Nine to five

6: © Minna Suoniemi: Stillkuva videosta Miss Kong

Jugendsali

Havis Amanda – Mon Amour 100 vuotta

30.4.–31.8.2008

Kävijöitä 38 111

Taidemuseon tuottama *Havis Amanda – Mon Amour 100 vuotta* -juhlanäyttely oli esillä Jugendsalissa Vapun aatosta elokuun loppuun.

Havis Amanda -suihkulähde on kuvanveistäjä Ville Vallgrenin (1855–1940) tunnetuin teos ja se kuuluu taidemuseon julkisen taiteen kokoelmaan.

Havis Amandasta on tullut yksi Helsingin rakasteuimmista julkisista veistoksista ja merellisen kaupungin symboli. Keskieurooppalaisen keveän tuulahduksen Helsinkiin tuoneen suihkulähteen sulokas neito on ollut ilonpidon keskiössä alusta asti. *Havis Amandan* lakitus on vakiintunut eläväksi vapun juhlaperinteeksi ja osaksi opiskelijoiden kevätkarnevaalia. Taiteellisen korkeakoulun Medialabin teoksessa näyttelyvieraat saivat lakittaa *Havis Amandan* virtuaalisesti.

Näyttely kertoi Havis Amandan värikkään tarinan sen suunnitteluvaiheista nykypäivään. Kuvanveistäjän työtä esitteli näyttelytilaan rekonstruoitu Ville Vallgrenin Pariisin ateljee pienoisveistoksineen ja työkaluineen. Esillä oli myös suihkulähteen neidon ja merileijonien kipsiset luonnokset. Näyttely sai runsaasti huomiota tiedotusvälineissä ja siihen tutustui 38 111 kävijää.

Näyttelyn toteutumista tukivat merkittävällä tavalla Ville Vallgrenin suku (Wallgren-suku), Porvoon museo, Helsingin yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitos, Taideteollisen korkeakoulun Medialab, Helsingin Energia, Helsingin Hallintokeskus ja kaupungin ylin

johto. Lisäksi yhteistyötä tehtiin Helsingin kaupungin viestinnän, matkailutoimiston, kaupunkisuunnittelu-, kiinteistö- ja rakennusvirastojen kanssa.

Havis Amanda -näyttely päättyi Jugendsalin toiminnan kaupungin tiedotuksen tilana.

TAPAHTUMIA

Asiantuntijapuheenvuorot

- 12.6. Marja Jalava: Millainen oli Helsinki Havis Amandan paljastuksen aikaan?
 17.8. Laura Gutman-Hanhivaara: Ville Vallgren's Atelier in Paris, a Nest of Celebrities
 22.8. Kati Nenonen: Havis Amandan mallit, Teija Mononen: Miksi suihkulähteen nimi on Havis Amanda?

TAPAHTUMAPÄIVÄT

- 12.6. ja 22.8. Opastuksia, työpaja ja luentoja

KONSERTIT

- 4.5. Runoilijan rakkautta
 11.5. Samuel Angelicus Trio
 12.6. Singerit trio

JULKAISU

Havis Amanda – Mon Amour 100 vuotta

Toim. Teija Mononen, Kati Nenonen

Helsingin kaupungin taidemuseon julkaisuja nro 101

ISBN 987-951-8965-71-1

ISSN 0358-7843

Paino: Karisto Oy, 2008

Helsingin kaupungin taidemuseo
PL 5400
00099 Helsingin kaupunki
www.taidemuseo.fi
p. (09) 310 87041
f. (09) 310 87040